

*Dějiny obce Dědice
od počátku
do vzniku ČR*

Úvod

Stávající kronika obce Dědice zachycuje události v obci až od roku 1922. Předchozí dění není nikde uceleně zaznamenáno. Zkoumáním starší historie obce se ve 30. letech 20. století zabýval dědický rodák, katolický farář Jakub Bílý, který o zdejší obci a okolí uveřejňoval články v různých novinách, zejména v časopise „Od Horácka k Podyjí“. Tyto písemnosti lze dnes nalézt pouze ojediněle, součástí kroniky nikdy takový materiál nebyl. Skutečnost, že v obecní kronice dosud chyběla část poskytující ucelený obraz dějin obce, mne přiměla k tomu pokusit se shromáždit všechny dostupné údaje a vytvořit přehled dějinných událostí od prvních počátků vsi až do doby, kdy už tyto události zachycuje obecní kronika.

Myšlenka sepsat dějiny Dědic vznikla před více než dvaceti lety, bylo však nejprve potřeba shromáždit chybějící a těžko dostupný historický materiál. Po dlouhém hledání a shromažďování se podařilo shromáždit a utřídit dostatek potřebných historických pramenů tak, aby mohl být tento přehled dějin sepsán.

Všechny údaje a události jsou historicky doložené, neověřené spekulace by se zde neměly vyskytnout. K tomu uvádím i použité prameny.

Publikace je zaměřena hlavně na popis běžného života ve vsi a všeobecné dění v průběhu celého období od 14. století do roku 1920. Nejsou zde obsaženy na př. zvyky, obyčeje, kroje, nářečí, protože tyto už přesahují rámec obce, jsou společné pro určitý kraj a jsou popsány v řadě odborných publikací. Najdeme je i v knize Moravskobudějovicko, Jemnicko.

Tento stručný přehled historie obce Dědice si klade za cíl doplnit obecní kroniku o nejstarší období a poskytnout ucelený obraz dějin obce od jejích počátků až do vzniku samostatné republiky a zachovat tuto historickou paměť i pro příští generace.

Václav Nesiba, kronikář

Poloha obce

Vesnic jménem Dědice je na území tohoto státu několik. Ověřena je existence čtyř obcí: Dědice u Vyškova, dnes součást města Vyškov. Dědice v okrese Tábor jsou součástí obce Nemyšl. Zde se nacházejí rovněž Dědičky. Dědice u Čáslavi – součást obce Dobrovítov. V žádné z těchto vesnic není obecní úřad. Naše Dědice jsou v současnosti jedinou obcí toho jména, která má obecní úřad.

Obec Dědice se nachází na jihozápadní Moravě 7 km od Moravských Budějovic a 13 km od Jemnice. Obcí prochází silnice z Mor. Budějovic do Jemnice a z ní na návsi odbočuje silnice do Budkova a cesta do Kojatic a za vesnicí silnice do Nových Syrovic.

Nadmořská výška na návsi u kostela je 475 m, u nejvýše položených domů kolem 500m.

Vesnice je ze tří stran obklopena kopci, na severní straně „V kopečku“ – výška 513m, na západě „Na bařinkách“ – výška 516 m a „Budkovský vrch“ – 559m, na jihu les „Na vrchách“ – 520 m.

Vesnicí protéká Syrovický potok pramenící asi 1 km za obcí v lese „Na líchách“ dále protéká obcemi Nové Syrovice, Láz a Blížkovice a před Grešlovým Mýtem se vlévá do Jevišovky.

K vesnici patří též budova nádraží a bývalá pila u budkovské silnice asi 0,5 km od vsi a hájenka asi 1,5 km od vesnice směrem k Velkému Újezdu. Další hájenka se nachází asi 1 km za nádražím, ta už je však na katastru obce Rácovice.

U silnice směrem na Nové Syrovice se asi 1 km od Dědic nachází dvůr Mikálka, který patří územně do Nových Syrovic, spád je však do Dědic.

Pravěk Dědic a okolí

V našem kraji jsou známky osídlení patrné už od dob pravěku, o čemž svědčí nálezy kamenných nástrojů a keramiky. Nejvíce nálezů bylo zaznamenáno v okolí Újezda, Hornic a Rácovic. V bezprostřední blízkosti Dědic se však jednalo pouze o ojedinělé nebo nepodložené nálezy, např. kamenný sekeromlat a úlomky keramiky. Více je podložena existence sídliště z počátku slovanského osídlení a z raného středověku. Takových sídliště bylo možno lokalizovat celou řadu nejvíce kolem Velkého Újezda (Smilův kopec, Hornice, Rácovice). V blízkosti Dědic byly zjištěny nejméně 2 lokality – na území obce nebo v její bezprostřední blízkosti a u lesa V německých. Další sídliště se patrně nacházelo mezi Dědicemi a Rácovicemi (což mohly být zaniklé Bořečkovice).

Pravěk a raný středověk jihozápadní Moravy jsou vyčerpávajícím způsobem popsány v knize „Moravskobudějovicko a Jemnicko“.

Počátky Dědic

První zmínky o našich Dědicích jsou známy od 14. století. Nacházíme je v „Zemských deskách brněnských“ v letech 1353 – 1369 (latinsky) a 1409 (česky). V roce 1353 je připomínán Zbyněk z Dědic.

Název obce je odvozen od slova děd, popřípadě od významu dědictví.

Historické názvy obce:

1353	de Dieditz
1498 – 1577	Diediczich
1602	Diedicze
1718	Dieditz
1720	Tietitz
1846	Dieditz – Dědice

Nejstarší historie obce popisuje kronika rajhradského mnicha benediktinského řádu Řehoře Wolného.

Podle něj byla ves Dědice mezi roky 1353 – 1369 dána v zástavu rodu Lichtenburků, pánům na hradě Bítově a Corštýně. Roku 1406 Albrecht z Lichtenburka zastavil ves Šavlovi z Drásova (Srázova) a ten ji téhož roku prodal kromě jednoho půllánu budějovickému faráři Michalovi k nově budovanému špitálu a tento prodej potvrzují o rok později i poručníci sirotků po Albrechtovi Jan a Aleš – strýci z Lichtenburku.

V blízkosti Dědic stávala ves a pravděpodobně též vladycký statek Bořečkovice připomínané roku 1354. Ves byla osídlena do roku 1481, v letech 1531 – 1590 se zapisuje jako pustá. Na základě zmínky z roku 1531 nechává zapsat do pozemkové knihy Lukáš Jindrák ze Štěpkova Mikuláši z Víchova a na Nových Syrovicích půl pusté vsi Bořečkovice, „kteráž leží nad Dědicí.“ Přesná poloha Bořečkovic není známa, je možné, že stávala ve vzdálenosti asi 1700 metrů od dnešních Dědic směrem k Rácovicím, v místě značeném na mapě „Pod silnicí“. Nasvědčují tomu i nálezy keramiky z 12. – 15. století uskutečněné naposledy v roce 1997.

Uvádí se rovněž spor mezi pány z Bořečkovic a velkoujezdským farářem Matějem. Páni z Bořečkovic vinili faráře Matěje, že neprávem drží 2 lány polí z tehdy již pustých Bořečkovic (Jakub Bílý: Památka na svěcení sociálně zdravotního ústavu Milosrdných sester III. řádu sv. Františka).

Roku 1498 získal Dědice a les u Dědic spolu s Kojaticemi a Hornicemi jako alod (svobodný statek) od krále Vladislava II. Václav z Ludanic. V zemských deskách Brněnských (netišťených) z roku 1498 Kniha XIII. je uchován „Výmaz z manské knihy“ v tomto znění:

„My Vladislav z boží milosti král uherský, český, dalmatský, charvátský, markrabě moravský, lucemburský a kníže slezský a markrabě lužický oznamujeme listem tímto všem, že jest na nás vznesl a nás zpravil urozený Václav z Ludanic a na Veverzi, podkomoří našeho markrabství moravského, věrný náš milý, který má v držení městečko Jaroměřice s mýtem a kostelním podacím, špitálem v svém městečku, s mlýny, s lidmi i s jinými požitky a důchody, kterýmžto jmény mohli jmenováni býti i s plným panstvím, item ves, s lesem, patřícími Diediwice panství, item les u Diedice, item v Kdousově, téže lidmi, kteří tu faráři příslušejí, panství na Jiřeticích, které k faře k Kdousovu přísluší, rybník v Jaroměřicích pod Bohušicemi, i tem s závěrným a s pastvinami. A všich, kteréž k Hostimy příslušející s jinými a se všemi svobodami, poplatky, s činžemi a s ospy, s kůry, s vejci, s řekami, s potoky a dvory, s robotami, lesy, horami, s chrastinami, s lukami, s pastvinami, s rolí oranou a neoranou, i s jinými, se všemi a všelijakými příslušejícími k témuž městečku odstarodávna přináležejícími, v markrabství Moravském ležícím, kteréžto městečko i se všemi všmi

příslušejícími manským nám, jakožto králi českému a markrabí moravskému ležícím a poddáno jest a přitom jest nás týž Václav prosil, abychom jemu i erbům a budování jeho svrchu psané městečko s jeho příslušenstvími, z mannosti propustili, v dědictví uvésti ráčili, k jehožto prostě naklonění i souce, pro služby, kteréž nám týž Václav učinil a činiti nepřestává, z dobrým rozmyslem a radou věrných našich, mocí královskou a jakožto markrabě moravský, nadepsané městečko Jaroměřice se vším svrchu psaným příslušenstvím ze všech povinností manských propustili jsme a tímto listem mocně propustíme a jim to ku pravému a věrnému dědictví dáváme, takže již vám ani budoucím vašim králům a markrabím moravským, jmenovaným i s erby a budoucími svými nemají ani povinni budou z nadepsaného městečka s jeho příslušnostmi žádných povinností a služeb manských činiti, ale mají a moci budou téhož městečka s jehož příslušenstvím s vrchu psaným požívati a je držeti tak, tím obyčejem, jakožto i jiní páni a obyvatelé markrabství moravského svých dědičných městeček a zboží požívají a požívati mohou, nyní i na budoucí časy a to bez naší i budoucích králů českých i markrabí moravských a jiných všech lidí všelijaké překážky, přikazují hejtmanu nejvyššímu komorníku a sudímu markrabství moravského, nynějším i budoucím, věrným našim milým, kdyžkoliv požádáni budete od svrchu psaných Václava, aneb erbův jeho, abyste jim svrchu psané městečko Jaroměřice s jeho příslušenstvími ve desky své zemské vložiti a vepsati rozkázali, tak abyste učinili bez zmatků a všelijaké odpornosti, přikazující dále hofrychtáři vašemu, téhož markrabství, aby, když od nich požádáno bude, to městečko s příslušnostmi jeho z knih manských vymazati rozkázali a navěky tento list měli a již psaného Václava z erbu jeho dobrou vůlí svobodnou chcem, aby tomuto příslušelo plné právo všech věcí nahoře i dole psaných. Tomu nasvědomy pečeti naší královskou přivěsiti k tomuto listu jsme kázali. Dáno na Budíně ve středu před svatým Jiljím léta božího 1498 a království našich, uherského osmého a českého dvacátého osmého.

Od pana Jana z Lomnice na Meziříčí, hejtmana markrabství moravského poslové k deskám daní, pan Prokop z Kumštátu a na Jevišovicích, pan Heralt Kunn z Kunštátu.

V 16. století se vlastníci vesnic velice často měnili, za jedno století se vystřídalo několik držitelů. V polovině 16. století vlastnil zboží včetně Dědic Zdeněk Bítovský z Lichtenburka. Není doloženo, kdy a od koho tento majetek získal. Doloženo je, že v roce 1563 získal statky po Zdeňkovi Bítovském Václav Hodický z Hodic. (Zemské desky brněnské, kniha 24. z roku 1563). Po něm získal vesnice Blatnici, Hostim, Lažínky, Vesce, Dědice, Radkovice, Jiřice, Zvěrkovice, Příštpo Jiří Valecký z Mírova. (Zemské desky brněnské, XXV. rok 1569). Rod Valeckých roku 1598 vymřel. V roce 1573 získal ves Dědice spolu s Hornicemi, Kojaticemi a Bačkovícemi Václav Tavíkovský z Tavíkovíc (Tehdejší majitel panství Police). Tím se Dědice poprvé dostávají do majetku polického panství. (Zemské desky brněnské XXVI. 1573).

Výpis ze Zemských desek brněnských, kniha XXV., rok 1569 (kráceno).

„Václav Hodický z Hodic a na Miroslavi, nejvyšší hofrychtěř markrabství moravského, své vlastní dědičné zboží, totiž zámek Hostim, tvrz Bezce, ves Hostim s kostelním poddaním v též vsi, ves Příštpo, ves Radkovice, ves Bezce, ves Věrkovice, ves Lažínky, ves Jehřice, ves Blatnici, plat na opravní vsi Dědicích, to zboží svrchu psané všecko, i se vším plným právem, panstvím a příslušenstvím, jež mi tu kolikovek spravedlivě náleželo a náleží, nic tu sobě, erbům ani potomkům svým, práva, panství, ani kterého vlastnictví nepozustavují, než to všecko Jiříkovi Valeckému z Mírova erbům a budoucím potomkům jeho ve desky zemské vkládám a vpisuji ku pravému jich jmění, držení a dědičnému požívání a kdyby to jisté zboží mě neb erbům mým ve deskách svědčilo, to tímto vkladem mořím a v niveč obracuji.“

Kniha XXVI., rok 1573 (kráceno)

„Jiřík Valecký z Mírova a na Hostimy i s erby svými i budoucími potomky, své vlastní a dědičné zboží, totiž ves Dědice, s tím se vším což k té vsi přísluší tak jakž v svých mezích a hranicích náleží, jakož sem to sám držel a prožíval, se všemi jich požitky, nic sobě na tom práva, panství, ani kterého vlastenství pozastavujíce, ani zanechávajíce ku pravému dědictví, s lukami, s pastvinami, s horami, s doly i lesy, s háji, s chrastinami, s rovinami, s lovy, i s hony, s čižbami, s mezemi, hranicemi, s lidmi platnými i neplatnými, s robotami, s požitky a se všemi poplatky, s břehy, s rybníštěmi, s potoky tekutými i netekutými, s jezery i se vším plným právem, panstvím i příslušenstvím, jakž ta ves Dědice od starodávna v svých mezích a hranicích náleží, vymezena jest, nic tu sobě ani erbům svým, ani budoucím potomkům, práva, panství, ani kterého vlastenství nezachovávaje, tak jako jsem to sám držel a užíval, než to všechno Václavovi Tavíkovskému z Tavíkovíc a erbům jeho v desky zemské vkládám a vpisuji ku pravému jich jmění a dědičnému užívání a když by to svrchupsané zboží měneb erbům mým ve deskách svědčilo, to tímto vkladem mořím a niveč obracuji.“

Po smrti Václava Tavíkovského. (zřejmě kolem roku 1576) zdělila panství jeho dcera Eva Tavíkovská z Tavíkovíc, která jej v roce 1590 odkázala Kryštofu Teuflovi z Grundersdorfu – svému druhému manželovi. Ten prodal část panství včetně Dědic v roce 1600 Voršile Rhodance z Inky, provdané za Jana Čejku z Olbramovic.

Podle některých pramenů (dnes těžko doložitelných, zejména podle zápisu v Kojatické kronice) byly na začátku 17. století, asi kolem roku 1602, vsi Dědice, Kojatice, Hornice a Bačkovice prodány svobodnému pánu Ottovi Kotulinskému z Kotulína. Ten neměl žádného dědice a svůj majetek přislíbil svému sluhovi za podmínky, že mu až do smrti zůstane věrný a bude mu dobře sloužit. Prohnaný sluha se však nemohl dočkat pánovy smrti a také měl obavy, aby pán svou závěť nezměnil a v roce 1635 ho úkladně zavraždil. Zločinec byl však dopaden a popraven. Majetek Otty Kotulinského pak připadl Zeměpanské komoře.

V roce 1636 koupil část tohoto majetku Benedikt Palastaj z Kasejova, mezitím vsi Hornice a Kojatice (není však doloženo, zda k tomu patřily i Dědice), za 14500 zlatých rýnských

V roce 1667 patřily vsi Dědice, Hornice a Bačkovice Janu Kořenskému z Terešova, od kterého je téhož roku koupil Jakub Berchtold, svobodný pán na Uherčicích, který spojil panství Uherčice a Police v jedno.

Tím se Dědice dostaly podruhé do vlastnictví polického panství, jehož součástí pak zůstaly skoro dvě století až do roku 1837.

Ves za polického panství

Před třicetiletou válkou bylo v Dědicích 16 usedlostí, z nichž zůstalo obsazeno 7 a devět zpusťlo. Do roku 1671 byly znovu obsazeny tři usedlosti. Ze starých usedlíků byli ve vsi 4 lánici, 2 pololánici a 1 domkař, z nových 1 láník, 2 pololánici. Z jednoho půllánu zřídila vrchnost hostinec. Zbývající chalupy byly prázdné.

Chalupy byly stavěny z nepálených cihel – truhlů s doškovou střechou, stodoly byly dřevěné s doškovou střechou.

V letech 1700 – 1749 bylo ve vsi 12 chalup, domy byly označovány podle majitele, číslování v té době ještě neexistovalo. Kromě 12 selských rodin bydlelo ve vsi v roce 1749 šest podruhů. Téhož roku 1749 byl ve vsi zřízen panský hostinec.

Průměrná rozloha pozemků u sedláků činila 65 měřic. Největší výměru měli 3 sedláci od 65 do 67 měřic. Panský hostinec čítal výměru 58 měř – 18 polí. Celá ves měla výměru 774 měř – 424 polí.

Všichni osadníci, sedláci i podruzi měli robotní povinnost. Sedláci s koňským potahem, chalupníci na obecním podruzi pěšky. Na roboty se chodilo od jara do Václava. Kromě robot měli sedláci povinnost platit vrchnostenskou daň průměrně 22 zlatých 46 krejcarů ročně. Chalupníci na obecním a podruzi daně neplatili.

Rychtář a starší, později zvaný burgmistr (purkmistr) byli od robot osvobozeni.

Rektifikační akta panství Police z roku 1749 – ves Dědice

Obyvatelé vsi podle lánského rejstříku z počátku 18. století

1. Bartoš Kurka
2. Bartoš Kurland
3. Martin Chaloupka
4. Tomáš Zahradník
5. Vít Pospíchal
Martin Krejčí
6. Pavel Kapoun
7. Vít Bílý
Vít Nestrojil
8. Matěj Blažek
9. Jiří Slabý
10. Hanuš Šafrán
11. Martin Vaňura
Valentin Dlabal
Jiří Laskon
12. Tomáš Pospíchal

Obyvatelé obce Dědice v roce 1749

<u>Sedláci</u>	Výměra polí (měříc)
1. Matěj Vaňura	60
2. Matouš Čeloud	60
3. Říha Krejčí	60
4. Matěj Vaňura	60
5. Jakub Zappel	60
6. Jiří Stumpfoll	60
7. Martin Chaloupka	60
8. Josef Bílý	60
9. Matouš Krejčí	60
10. Martin Sigmund	60
11. Tomáš Vaňura	57
12. Panský hostinec	30

Podruzi

Jan Pospíchal	nádeník
Matěj Dohnal	nádeník
Bartl Sýkora	nádeník
Jílek Krejčí	nádeník
Jílková	vdova
Bílá	vdova

Rychtář: Řehoř Schneider
Starší: Matyáš Vaňura

Zápis kanceláře polického panství z roku 1750

U obce Dědice se sklízí 2^{1/2}, také 2 zrna. Obec je položena z větší části v horách a má většinou suchou a chudou půdu. Pole jsou obdělávána dvouspřežně a to 4x. Pěstuje se 10. a 12. díl pšenice, proso a len, třetí díl se nechává ladem.

Pro prodej obilí jsou dva nejbližší týdenní trhy a to Budějovice a Jaroměřice, jednu a dvě míle vzdálené.

Poněvadž není žádného lesa, kupuje se dřevo ze sousedních panství a přiváží se ze vzdálenosti 1 míle, také za nejmenší cenu 24 – 26 grošů.

Úrok od Jiřího do Václava

Z gruntu:	7 zl. 2 krejcare
Za přízi:	5 zl. 3 ^{1/4} krejcaru
Za svobodná pole:	2 zl.
Kuřat:	60 kusů
Vajec:	3 ^{3/4} kopy
Z šenku:	70 zl.

5 sedláků robotuje 4 dny v týdne s dvouspřežnými koňmi.

5 sedláků robotuje 4 dny v týdne s dvouspřežnými voly.

1 čtvrtník robotuje 4 dny týdně pěšky.

Police 24. září 1750

Názvy polních tratí v roce 1750

Na kopaninku	U německých
Na příčnicích	Oulehla
Na díle	U louk
Na padělkou	Za zahradou
Proti břízi	Vedle cesty
U žlabu	U vejhona
Na ouzkým	U nivky
Proti liští	U milíře
U borový	Pod brodky
Na křiváncích	Na rychtářským ouzkým
U pozlatníků	Pod lesem
Do lesíčka	Nade vsí
Na krajině	V hlavách
U dubový	Na vrších
Na klínku	Pod velkou líchou
U ouvaru	K loučkám
Za puští	V oužlabí
Na vořinkách	Na zahumenici
Za pastvišti	Za březí
Na krátkým	U božích muk
Na malejdíl	U cesty
Proti loučkám	U kojatický cesty
	U budkovský cesty

Luční tratě

Pod vsí	Pod haltýřem (panským domem)
Pod brodky	U pastvišti
U žlabu	U horního žlabu
Na ouzkým	U dolního žlabu
U poplatníků	

**Rustikální katastr
Obce Dědice z 3. 11. 1757**

Tříčtvrtlánici	Měrice polí (osmin)	Luk (luk na dvouspřežných fur sena)	Zahrad (osmin měřic)
1. Matěj Vaňura	64,6	6	6
2. Matouš Čeloud	63,0	6	6
3. Říha Krejčí	67,6	6	4
4. Matěj Vaňura	67,6	6	4
5. Jakub Zappel	65,0	6	4
6. Jiří Stumpfoll	65,4	6	4
7. Martin Chaloupka	64,7	6	4
8. Josef Bílý	62,2	6	4
9. Matouš Krejčí	65,0	6	4
10. Martin Sigmund	64,5	6	4
11. Tomáš Vaňura	66,0	6	4
12. Panský hostinec	58,0	0	0

Chalupníci bez polí na obecním

Matěj Knechta
František Pospíchal

Obecní chalupy

Michal Šebesta
Šimon Sýkora
Jakub Roublík

Obecní pozemky

Pole	Pastviny	Louky	Les
8 měřic, 6 osmin	32 měřic	na 1 vůz sena	9 měřic

Pstruhových rybníků
Na 1^{1/2} kopy

V roce 1770 začalo číslování domů, do té doby se domy značily podle jména bydlícího. V Dědicích tehdy bylo 19 chalup, všechny z nepálených cihel kryté došky. Sedláci se dělili podle výměry na čtvrt až celoláníky. V Dědicích byli tříčtvrtlánici. Od roku 1777 do začátku 19. století bylo ve vsi 12 tříčtvrtláníků, 5 chalupníků na obecním a 2 domkaři.

Až do roku 1820 se hospodařilo úhorově, 1/3 polí se nechávala ladem. Z hospodářských plodin se v letech 1700 – 1820 nejvíce pěstovaly pšenice, proso a len.

Koncem 18. století docházelo na některých panstvích k selským bouřím, např. roku 1775 v Lesonicích. V Dědicích ani v jiných vsích polického panství se žádné nepokoje nevyskytly.

Urbariální fastl z roku 1775
obec Dědice

Tříčtvrtlánici

Číslo domu 1

Šimon Sigmund (rustikál Matěj Vaňura)

65 4/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Místo gruntovního úroku o sv. Jiří a Václavu za přízi a klásku platí v naturáliích, kuřata a vejce dává vrchnosti.

Roboty od sv. Jiří do Václava týdně 6 dní, zbytek roku 4 dny s dvěma koňmi.

Dvouspřežná tažná robota může býti přeměněna na ruční robotu dvou osob, místo dvou koní může být použito tolikéž volů.

Číslo domu 2

František Coufal (rustikál Matouš Čeloud)

63 6/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 4

Martin Chaloupka (rustikál Říha Krejčí)

68 2/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 5

Matěj Bartoš (rustikál Matěj Vaňura)

63 2/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 8

Mates Chaloupka (rustikál Jakub Zappel)

65 4/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 13

Mates Stumfoll (rustikál Jiří Stumfoll)

66 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 14

Jiří Chaloupka (rustikál Martin Chaloupka)

65 3/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 15

Martin Chaloupka (rustikál Říha Krejčí)

62 6/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 17

Matouš Krejčí (rustikál Matouš Krejčí)

65 4/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 18

Martin Sigmund (rustikál Martin Sigmund)

65 4/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Číslo domu 19

Jakub Vaňura (rustikál Tomáš Vaňura)

66 4/8 měřic polí, luk na 6 dvouspřežných fůr sena.

Platí daně 23 zlatých, 33 krejcarů. Ostatní jako předchozí.

Chalupníci bez polí na obecním

Č.d. 3 František Vaňura

Č.d. 9 Matěj Šťastný

Č.d. 11 Pavel Sigmund

Č.d. 12 Walter Laus

Č.d. 20 Obecní kovárna

Všichni platí daně po 36 krejcarech ročně, robotují vrchnosti po 52 dnech ročně

Zakoupené chalupy

Č.d. 6 Vdova Pospíchalová.

Bez úroků, robotuje 52 dnů ročně.

Č.d. 10 Vdova Dohnalová.

Bez úroků, robotuje 52 dnů ročně.

Č.d. 16 Jakub Bílý.

Platí úrok 2 zl. 36 kr. ročně. Bez roboty.

Č.d. 7 Panský hostinec, 58 měřic polí.

Platí daň 17 zl. 9 kr. ročně. Bez roboty.

Obecní pozemky

Pole 8 6/8 měřic

Louky na 1 fůru sena

Rybníky na 1 1/3 kopy

Pastviny 32 6/8 měřic

Lesy 5 4/8 měřic

Poznámky

Tato ves Dědice má 11 třičtvrtláníků, platí celkem ve dvou termínech na Jiřího a Václava 7 zlatých 27 krejcarů vrchnosti, za přízi a klásku 5 zl. 3 ¼ kr., naturální daň 60 kusů kuřat, 3 kopy 45 kusů vajec ročně.

Od Jiřího do Václava se robotuje od 8 hodin dopoledne do 6 hodin odpoledne a mají mezitím 2 hodiny volno. Potřebné krmivo si přiváží s sebou. Ostatní období od Václava do Jiřího konají roboty od 9 hodin do 5 hodin odpoledne, ale mají jen hodinu na polední přestávku. Také se jim povoluje místo 2 koní pracovat s jedním silným potahem.

Při dlouhých túrách s dvou nebo čtyřspřežím vyplácí se jim za druhý pár koní za noc 7 krejcarů a 2 měřičky ovsa.

Při pěších robotách robotují od Jiřího do Václava od 8 hodin dopoledne do 6 hodin odpoledne, v poledne mají 1 nebo 2 hodiny přestávku. Při žních a senoseči za delších dnů je přestávka 2 hodiny. Od Václava do Jiřího pracují od 8 hodin do 4 hodin odpoledne.

Poslům při přenocování se dává 7 krejcarů na osobu. Při robotě v lesích nejsou hodiny vymezeny, robota je vyvážena poukázáním 4 sáhů dřeva, u čtvrtláníků a podruhů ½ sáhu dřeva.

Za doby žní se dává třičtvrtláníkům 1 staromoravská měrice žita.

V Polici 16. 12. 1775

Nové roboty z roku 1777
Obce Dědice
(z guberniálního archívu)

Tříčtvrtlánici

- Č.d. 1 Šimon Sigmund
- Č.d. 2 Václav Coufal
- Č.d. 4 Martin Chaloupka
- Č.d. 5 Matěj Bartoš
- Č.d. 8 Matěj Chaloupka
- Č.d. 13 Matěj Stumfoll, rychtář, roboty prostý
- Č.d. 14 Jiří Chaloupka
- Č.d. 15 Josef Silný
- Č.d. 17 Jan Krejčí
- Č.d. 18 Martin Sigmund
- Č.d. 19 Jakub Čamra
- Č.d. 7 Panský hostinec, bez robot

Všichni platí daně 22 zl. 46 kr., robotu 3 krát týdně po celý rok s dvouspřežnými koňmi, mimoto od Jana do Václava 1 den týdně pěšky a dostává za to týdně 1 ½ libry chleba.

Chalupníci na obecním

- Č.d. 6 Jan Pospíchal
- Č.d. 9 Matěj Časný
- Č.d. 10 Vdova Dohnalová
- Č.d. 11 Pavel Sigmund
- Č.d. 16 Jakub Silný

Robotují 26 dní pěšky. Daně neplatí.

Domkaři na obecním

- Č.d. 3 František Vaňura
- Č.d. 3 Tomáš Zappel

Robotují ročně 13 dní pěšky. Daně neplatí

Podruzi (jména neuvedena)

Každý z podruhů robotuje 13 dní pěšky. Daně neplatí.

Police 22. srpna 1777

Protokol podepsali:

Rychtář: Matyáš Stumfoll
Purkmistr: Šimon Sigmund
Matyáš Bartoš
Martin Sigmund

Josefinský katastr z roku 1788
Obec Dědice

Celková výměra pozemků: 678 jiter 417 sáhů

Polí:	398 jiter 764 sáhů
Z toho: žita	1044 měříc 31 2/4 měřiček
ovsa	1049 měříc 17 1/6 měřiček
V ceně:	1866 zl. 13 kr.

Luk:	58 jiter 313 sáhů
Z toho: sena	491 centýřů 4 libry
otavy	245 centýřů 51 liber
V ceně:	278 zl. 14 1/4 kr.

Pastvin:	53 jiter 370 sáhů
Z toho sena:	134 centýřů 20 liber

Domy a obyvatelé v Dědicích v roce 1788

1. Šimon Sigmund
2. František Coufal
   Jiří Vaňura
3. Jan Krejčí
4. Martin Chaloupka
5. Mates Bartoš
6. Pavel Pospíchal
7. Leopold Sušický
8. Matyáš Chaloupka
9. Pusté
10. Pusté
11. Pavel Sigmund
12. Haltýř
13. Matyáš Stumfoll
14. Jiří Chaloupka
15. Pavel Bílý
16. Pusté
17. Jan Krejčí
18. Martin Sigmund
19. Jakub Čamra
20. Obecní pastouška

Rychtář: Matyáš Stumfoll

Dvakrát postihla kraj morová epidemie v r. 1679 a znovu 1709 – 1713. Takto zanikly některé vsi například Trpičovice mezi Slavíkoviciemi a Kdousovem, kde obyvatelstvo vymřelo na mor a ves v průběhu 18. stol. zanikla. Nejsou zprávy o tom, že byly morem postiženy i Dědice.

V době války s pruským králem Fridrichem II. v letech 1740 – 1771 táhli od Jemnice k Budějovicím přes Dědice Prušáci v počtu asi 30000.

V 18. století byla používána pečeť o průměru 25mm, v jejímž pečetním poli je radlice ostřím vlevo, po stranách po třech hvězdičkách.
Opis zní: OBECZ DEDITZE PECET.

K přírůstku obyvatel dochází začátkem 19. století. Roku 1820 bylo ve vsi 28 domů a 176 obyvatel. Z 28 domů bylo 11 selských, 14 chalupníků a domkařů, panský hostinec, obecní kovárna a obecní pastouška.

Z významnějších událostí lze zmínit tažení napoleonských vojsk přes náš kraj. Francouzi tudy táhli v letech 1805, 1809 a 1813. Podle starších ústních podání, při jedné z těchto výprav, několik zraněných Francouzů ve vsi zemřelo a byli pochováni za vsí u cesty k Velkému Újezdu. Ověřit to však již dnes nejde.

V letech 1831 – 1832 řádila v kraji cholera, není však dochováno, že by ve vsi někdo onemocněl a zemřel. V době cholery bylo nařizováno pohřbívání mimo hřbitov za vesnicemi. Z té doby se zachovaly morové sloupy a boží muka u Třebelovic a Velkého Dešova.

Obec Dědice roku 1820 (podle evidence polického panství)

Č.d.	Majitel	Druh domu
1	Černohorský Antonín	selský
2	Fojtl Jakub	selský
3	Chaloupka František	domkař
4	Křivánek František	domkař
5	Schuckerdle Šimon	selský
6	Beigel Jan	selský
6b	Beigel Jan	výměnek
7	Pospíchal Jan	domkař
8	Pospíchal Pavel	domkař
9	Sušický Jan	hostinec
9b	Sušický Jan	výměnek
10	Chaloupka Jan	selský
11	Daňhel Jan	domkař
12	Hazuka Antonín	domkař
13	Dohnal Václav	domkař
14	Chaloupka Josef	domkař
15	Šťastný Matyáš	domkař
16	Krejčí Jiří	domkař
17	Obecní pastouška	
18	Benda Jakub	selský
19	Chaloupka Jan	selský
20	Tesař Matyáš	selský
21	Bílý Jan	domkař
22	Černohorský Matyáš	domkař
23	Krejčí Bartoloměj	selský

24	Sigmund Jan	selský
25	Čamra Martin	selský
25b	Čamra Martin	výměnek
26	Tesař Tomáš	domkař
27	Obecní kovárna	
28	Matějka Jan	domkař

Všechny domy jsou přízemní, platí se domovní daň z každého 20 krejcarů.

Sumář obce

K obci patří 686 kusů polí.

Celková výměra 678 jiter 417 sáhů.

Výnos z pozemků 2365 zl. 13 ³/₄ kr.

Daň platí: 346 zl. 15kr.

Purkmistr: František Stumfoll

Obecní rada: Matěj Tesař, Antonín Černohorský, Jan Sigmund, Jan Beigel, Jakub Fojtl.

Názvy polních tratí v roce 1820

Na bařinkách	V lozích
Pod křížem	Na haltýřích
Za rybníkem	Za humny
Za volší	U liští
Deutschvald	Za bejčí loukou
Na křivácích	Za cestou u dubiny
U německých	U habru
Za březí	Na dílech
Na vrších	Na padělcích
Na lozích	V bezích
Na poslanicích	

Soupis obyvatelstva obce Dědice podle farní matriky Velkého Újezda v roce 1821

Č.d.   Jméno

1	Černohorský	Antonín	sedlák	
		Marie	žena	
		Josef	syn	
		Františka	dcera	
		Křivan	Jakub	pacholek
2	Fojtl	Černohorská	Anna	děvečka
		Jakub	sedlák	
		Marie	žena	
		Šimon	syn	

		František Marie Veronika Františka	syn dcera dcera dcera
3	Chaloupka Krejčí Krejčí	František Anna Jan Eva	sedlák žena výměnkář výměnkářka
4	Křivánek	František Kateřina	chalupník žena
5	Schuckerdle	Šimon Voršila Šimon Antonín Barbora Marie Kateřina	sedlák žena syn syn dcera dcera dcera
6	Bajgl	Jan Rozálie Bartoloměj Antonín Jan Augustín Kateřina Marie Barbora	sedlák žena syn syn syn syn dcera dcera dcera
7	Pospíchal	Jan Josefa	krejčí žena
8	Pospíchal	Pavel Marie Josef Jakub	chalupník žena syn syn
9	Sušický Sušický	Jan Josefa Marie Antonie Anna František Leopold	hostinský žena dcera dcera dcera syn výměnkář
10	Matouš	Antonín Kateřina Josef	sedlák žena syn

		Matouš	syn
		Marie	dcera
		Kateřina	dcera
11	Daňhel	Jan	zedník
		Marie	žena
		Pavel	syn
		Antonín	syn
		František	syn
		Marie	dcera
		Apolena	dcera
	Matějka	Jan	nájemník
		Marie	žena
		Jiří	syn
12	Hazuka	Antonín	chalupník
		Terezie	žena
		Antonín	syn
		Marie	dcera
		Veronika	dcera
		Jana	dcera
		Františka	dcera
	Krpounová	Marie	výměnkářka
13	Dohnal	Václav	chalupník
		Marie	žena
	Dohnal	Jakub	nájemník
		Terezie	žena
		Františka	dcera
14	Chaloupka	Josef	chalupník
		Marie	žena
		Jakub	syn
		Anna	dcera
	Chaloupková	Terezie	nájemnice
		Terezie	dcera
	Schneider	Bartoloměj	nájemník
		Josefa	žena
		Jakub	syn
15	Beigel	Josef	chalupník
		Alžběta	žena
		František	syn
		Kateřina	dcera
		Anna	dcera
	Pavlíková	Marie	matka
	Coufalová	Kateřina	děvečka
16	Krejčí	Jiří	chalupník
		Marie	žena

		František	syn
		Martin	syn
		Marie	dcera
		Anežka	dcera
		Josefa	dcera
17	Hotový	Jan	pastýř
		Marie	žena
		Josef	syn
		Marie	dcera
		Barbora	dcera
18	Stumfoll	František	sedlák
		Marie	žena
		Bartoloměj	syn
		Jana	dcera
		Veronika	dcera
	Benda	Jakub	nájemník
		Kateřina	žena
		Anna	dcera
19	Chaloupka	Jan	sedlák
		Barbora	žena
	Čech	František	pacholek
20	Tesař	Matouš	sedlák
		Kateřina	žena
		Josef	syn
		Anna	dcera
		Marie	dcera
		Františka	dcera
		Kateřina	dcera
	Pella	František	nájemník
		Jana	žena
		Jana	dcera
	Bílá	Marie	výměnkářka
21	Bílý	Jan	chalupník
		Kateřina	žena
		Šimon	syn
		Terezie	dcera
		Kateřina	dcera
	Bílý	Jakub	výměnkář
22	Černohorský	Matouš	chalupník
		Terezie	dcera
		Bartoloměj	syn
		Matouš	syn
		Kateřina	dcera
		Anna	dcera

	Vaňurová	Marie Elizabet	dcera služka
23	Krejčí	Marie František Martin Antonín Kašpar Marie Františka Petronela	vdova – selka syn syn syn syn dcera dcera dcera
24	Sigmund	Jan Veronika Šimon Františka Marie	sedlák žena syn dcera dcera
25	Čamra	Martin Kateřina Jakub Matěj Marie	sedlák žena syn syn dcera
	Čamrová Anton	Marie Václav	výměnkářka pacholek
26	Tesař	Tomáš Anna Matouš	chalupník žena syn
	Vít	Josef Marie Vavřinec Alžběta Marie Terezie Jana	nájemník žena syn dcera dcera dcera dcera
27	Obecní kovárna Blatný	Ludvík Marie Jan Marie	kovář žena syn dcera

Výsledek sčítání

Počet obyvatel:	175
Z toho mužů:	78
Z toho žen:	97

**Soupis obyvatelstva obce Dědice v roce 1830
podle matriky velkoujezdské fary**

<u>Č.d.</u>	<u>Jméno</u>		
1	Černohorský	Antonín	sedlák
		Marie	žena
		Josef	syn
		Kašpar	syn
		Tomáš	syn
		Františka	dcera
2	Fojtl	Jakub	sedlák
		Marie	žena
		Šimon	syn
		František	syn
		Veronika	dcera
		Františka	dcera
3	Chaloupková	Anna	vdova
	Krejčí	Eva	matka
4	Křivánek	František	chalupník
		Kateřina	žena
	Chaloupka	Jan	výměnkář
		Barbora	výměnkářka
5	Schuckerdle	Šimon	sedlák
		Voršila	žena
		Šimon	syn
		Antonín	syn
		Jan	syn
		Kateřina	dcera
		Marie	dcera
6	Bajgl	Jan	sedlák
		Antonín	syn
		Jan	syn
		Augustin	syn
		Kateřina	dcera
		Barbora	dcera
	Bartošová	Marie	vdova
7	Pospíchal	Jan	krejčí
		Eleonora	žena
		Marie	dcera
	Třeštíková	Františka	služka
8	Pospíchal	Pavel	chalupník
		Marie	žena

		Josef	syn
		Jakub	syn
9	Sušický	Jan	hostinský
		Josefa	žena
		Marie	dcera
		Antonie	dcera
		Anna	dcera
		Terezie	dcera
		Františka	dcera
		Barbora	dcera
		František	syn
		Jan	syn
		Anna	sestra
	Sušický	Leopold	výměnkář
10	Hanton	Matouš	sedlák
		Kateřina	žena
		Petronila	dcera
10	Hanton	Josef	syn
		Terezie	žena
11	Daňhel	Jan	zedník
		Marie	žena
		Antonín	syn
		František	syn
	Daňhel	Jan	krejčí
		Marie	žena
		Vít	syn
		Tomáš	syn
12	Hazuka	Antonín	švec
		Terezie	žena
		Jan	syn
		Veronika	dcera
		Petronila	dcera
		Františka	dcera
	Krpounová	Marie	vdova
13	Dohnal	Jakub	chalupník
		Terezie	žena
		Františka	dcera
		Marie	dcera
		Jana	dcera
		Petronila	dcera
	Dohnalová	Marie	výměnkářka
14	Chaloupka	Josef	chalupník
		Marie	žena
		Jakub	syn

	Krejčí	Matouš Terezie Bartoloměj Alžběta Martin	syn dcera nájemník žena syn
15	Daňhel	Pavel Marie Bartoloměj Tereza Marie	zedník žena syn dcera dcera
	Čech	František	nájemník
16	Krejčí	Marie Martin	vdova syn
	Krejčí	Anežka Josef Marie Antonín Josefa	dcera chalupník žena syn dcera
17	Vít	Josef Marie Vavřinec Bartoloměj Alžběta	obecní pastýř žena syn syn dcera
18	Benda	Jakub Kateřina Jan František Anna Františka Barbora	sedlák žena syn syn dcera dcera dcera
	Síkora	Václav	pacholek
	Šuckrdlová	Barbora	děvečka
	Stumfoll	František Marie Bartoloměj Veronika	obyvatel žena syn dcera
19	Jurka	Josef Marie Tomáš František Cyril Kateřina	sedlák žena syn syn syn dcera
	Bílý	Jan Kateřina Šimon	sedlák žena syn

		Tereza Kateřina	dcera dcera
20	Tesař	Matěj Kateřina Anna Kateřina	sedlák žena dcera dcera
21	Černohorský Jurka	Šimon Marie Kateřina Jan Františka	chalupník žena dcera obyvatel žena
22	Černohorský Vaňurová	Matouš Terezie Martin Kateřina Anna Petronila Alžběta	chalupník dcera syn dcera dcera dcera matka
23	Krejčí Krejčí	František Anna Jiří Marie Martin Kašpar	rychtář žena syn vdova syn syn
24	Sigmund Dědina	Jan Veronika Šimon Františka Marie Jana Matěj	sedlák žena syn dcera dcera dcera pacholek
25	Čamra Pella	Martin Marie Jakub Marie František Jana František Jana	sedlák žena syn dcera obyvatel žena syn dcera
26	Tesař Tesař Schneider	Matěj Marie Tomáš Bartoloměj	chalupník žena otec obyvatel

		Josefa	žena
27	Obecní kovárna Žilavský	Jan Jana Tomáš Marie	kovář žena syn děvečka
28	Matějka	Jan Markéta Matěj	chalupník žena syn

Počet obyvatel: 178
Z toho mužů: 85
Z toho žen: 93

Dědice byly odedávna čistě katolickou obcí a patřily k farnosti velkoujezdské. Kromě robotní povinnosti a odvádění daní vrchnosti měli poddaní též povinnosti platit daň církvi – tak zvané desátky. Desátky se říkalo proto, že daň činila desátý díl úrody. Ve starších dobách se desátky určovaly tak zvaným vytejkáním. To prováděli „vytejkači“, obvykle farář s kostelníkem. Farář na poli odpočítával panáky a kostelník každý desátý označil a ten byl pak odvezen na faru. Později bylo přímo stanoveno, kolik která ves musí odevzdat na faru.

Na příklad za faráře Gabriela v roce 1819 odváděly Dědice do Velkého Újezda tyto desátky:

Od 9 třičtvrtláníků a 1 pololáníka průměrně ročně 20 snopů pšenice, 3 kopy a 20 snopů žita, 1 kopy a 40 snopů ovsa. Poplatníci sami musí desátky do farské stodoly dovézt.

Č	Jméno	Míry pšenice	Míry žita	Míry Ovsu
1	Černohorský Antonín	3/16	2 11/16	1 13/16
2	Fajtl Jakub	5/16	2 5/16	3 1/16
5	Schuckrdle Šimon	4/16	2 2/16	1 12/16
6	Beigl Jan	4/16	2	1 1/16
9	Suschitzký Jan	3/16	1 12/16	1 8/16
10	Chaloupka Jakub	11/16	2 3/16	1 11/16
18	Benda Jakub	5/16	2 4/16	1 13/16
19	Chaloupka Antonín	3/16	2 3/16	1 13/16
23	Krejčí Bartoloměj	5/16	2 5/16	1 13/16
25	Čamra Martin	5/16	2 4/16	1 13/16

Celkem se v 18. století odvádělo z Dědic desátků:

2 13/16 míry pšenice, 21 6/16 míry žita, 17 10/16 míry ovsa. Sigmund Jan a Bílý Pavel farské desátky neplatili.

Církevní desátky bylo možno též vyvázat penězi buď v rentě nebo sumě.
Vyvázání desátků v obci Dědice v roce 1850:

Číslo domu	V rentě	V sumě
1	11 zl. 18 kr.	226 zl. 3 kr.
2	9 zl. 59 kr.	119 zl. 43 kr.
3	11 zl. 26 kr.	229 zl. 10 kr.
6	6 zl. 30 kr.	102 zl. 36 kr.
10	9 zl. 56 kr.	198 zl. 40 kr.
18	10 zl. 49 kr.	216 zl. 20 kr.
19	5 zl. 18 kr.	106 zl. 6 kr.
23	10 zl. 14 kr.	209 zl.
25	5 zl. 49 kr.	106 zl. 26 kr.
29	5 zl. 8 kr.	102 zl. 36 kr.
31	5 zl. 18 kr.	106 zl. 6 kr.
33	5 zl. 19 kr.	130 zl. 6 kr.

Celá obec Dědice se vyvázala z desátků sumou 2039 zlatých a 21 krejcarů.

KONEC FEUDÁLNÍHO OBDOBÍ

V roce 1837 prodal tehdejší majitel polického panství hrabě August von Segür vsi Dědice, Hornice a Kojatice majiteli novosyrovického panství hraběti Karlovi z Nimpšů. Jeho otec Jan Jindřich z Nimpšů koupil novosyrovické panství v roce 1783. Jan Jindřich z Nimpšů založil v roce 1785 ves Nimpšdorf – dnes Nimpšov. Též za jeho panování se v Nových Syrovicích v roce 1790 narodil Johan George Grassel známý jako loupežník Grázl. Součástí panství Nové Syrovice zůstaly Dědice do roku 1850, kdy obce získaly samostatnost. V roce 1850 byly Dědice začleněny do politického okresu Znojmo.

Ke konci feudálního období v roce 1843 žilo v Dědicích 245 obyvatel z toho 121 mužů a 124 žen. Obec čítala 34 domů. Zemědělstvím se živilo 53 osob. Ve vsi bylo 7 tříčtvrtlánků s výměrou 35 – 37 jiter, 8 osminíků s výměrou 17 – 19 jiter, 1 dominikál s 3 jitry a 18 domkařů. Sedláci měli ve službě pacholky a děvečky. Ve vsi se chovalo 9 koní, 36 volů, 26 krav, 16 kusů mladého dobytka, 53 ovcí, 18 vepřů. Průměrný stav dobytka u sedláka byl 2 koně, 2 voly, 2 krávy, 1 tele, 4 ovce, 1 vepř. Místem trhu pro ves byly Moravské Budějovice.

Domy byly přízemní, nízké s malými okny, vystavěny z nepálených cihel (truplů) a kamene, kryté doškovou střechou.

Přes mnohé pozdější přestavby se některé domy dochovaly na původních místech dodnes. Část domu číslo 10 z konce 18. století stojí na svém původním místě beze změny. Bývalý zájezdní hostinec v čísle 9 z roku 1816 byl zbořen v roce 1995. Konírny a bývalý taneční sál, který v roce 1880 vyhořel, byl obnoven a stojí dodnes. Náves dostávala postupně tvar, jaký si zachovala doposud.

Koncem 18. století byla postavena kaplička na návsi a zřejmě i kaplička za vsí směrem k Újezdu. Středem návsi protékal zcela neregulovaný potok, naproti číslu 23 byl přes potok brod. Zájezdním hostincem v čísle 9 procházela cesta, která se na noc z obou stran uzavírala

vraty. Od čísla 10 přes dvůr hostince tekla voda příkopem který ústil do potoka vedle brodu. Kolem něj kdysi rostly topoly. Podle vyprávění nejstarších dnes již nežijících pamětníků na těchto stromech sedávali ptáci. Někteří říkali, že to byli luňáci. Snad podle toho se dědickým kdysi říkalo „luňáci“, za což se mnozí velice zlobili. Příkop byl v 80. letech 20. století zkanalizován a zavezen.

Za kapličkou na návsi v místě dnešního kostela byla v roce 1838 postavena obecní pastouška. V roce 1883 už byla ve velmi zchátralém stavu a proto byla zbořena a postavena nová pastouška za vsí roku 1888. Ta zde stála až do 50. let 20. století kdy byla zbořena. Dnes zde stojí dům číslo 12 a všude kolem je zástavba. Tehdy to bylo místo pusté daleko za vsí.

Z ostatních událostí 19. století lze zmínit rok 1866, kdy v době pruskorakouské války táhli přes ves prusaáci. Ve vsi se však ani nezastavili. Kdy přesně byla postavena silnice z Moravských Budějovic se lze dohadovat, cesta tady vedla už odedávna. V roce 1831 předložil velkoujezdský falář Šťastný plán na postavení silnice z Dědic do Vratěnína, která měla jít z Dědic po trase dnešní kojatické cesty a procházet mezi Kojaticemi a Újezdem do Hornic a dál do Vratěnína. Návrh se neuskutečnil, ani další návrh na silnici do Újezda přes les a kolem hřbitova v trase dnešní polní cesty nebyl realizován a tak dodnes vedou do Kojatic a Újezda jen polní cesty. Silnice do Jemnice už byla v této době udržovaná. V roce 1892 byla postavena silnice z Budkova do Dědic.

V roce 1869 byl vydán zákon o sčítání lidu, který také stanovil pro tehdejší Rakousko – Uhersko základní pravidla sčítání, která v podstatě platí dodnes. Podle nich se má pravidelně jedenkrát za deset let provádět sčítání obyvatelstva. První sčítání lidu bylo provedeno v roce 1880.

**Obyvatelstvo obce Dědice
v roce 1880**

<u>Č.d.</u>	<u>Jméno</u>	<u>postavení</u>	<u>rok narození</u>	
1	Černohorský	Martin	sedlák	1832
		Marie	žena	1830
		Josef	syn	1878
		Antonín	bratr	1836
	Vítová	Petronila	děvečka	1862
2	Coufal	František	sedlák	1815
		Kateřina	žena	1816
		Šimon	syn	1856
	Boudová	Lucie	děvečka	1864
3	Navrátil	František	chalupník	1845
		Viktorie	žena	1846
		Bartoloměj	syn	1875
		Margita	dcera	1878
4	Šuckrdle	Antonín	chalupník	1815
		Agnes	žena	1813
		Jakub	syn	
		Kateřina	dcera	1854
5	Šuckrdle	Šimon	sedlák	1812
		Františka	žena	1820
		František	syn	1849
		Jan	syn	1852
		Šimon	syn	1864
		Kateřina		1808
5 byt 2	Svoboda	Václav	kramář	1843
		Marie	žena	1830
		Jan	syn	1871
		Josef	syn	1876
		Tekla	dcera	1873
6	Štumfol	Bartoloměj	sedlák	1810
		Marie	žena	1815
		Jiří	syn	1835
		Jan	syn	1867
		František	syn	1857
		Antonie	dcera	1833
7	Krejčí	Jan	sít'ářství	1830
		Františka	žena	1848
		Jan	syn	1867
		Marie	dcera	1869

8	Janoušek	Antonín	chalupník	1848
		Marie	žena	1846
		Josef	syn	1874
9	Sušický	Jan	hostinský	1829
		Antonie	žena	1839
		Marie	dcera	1873
		Josefa	dcera	1863
		Terezie	dcera	1862
		Ondřej	syn	1867
9	Sapík	Jakub	nádeník	1857
		Eleonora	žena	1857
		František	syn	1880
		Sigmundová Petronila	babička	1829
		Sigmund František	nádeník	1860
		Sigmund Matěj	nádeník	1865
10	Filipský	Šimon	sedlák	1820
		Jana	žena	1830
		Jakub	syn	1858
11	Daňhel	Jakub	zedník	1848
		Františka	žena	1842
		Martin	syn	1868
		Marie	babička	1805
12	Pejdl	Petr	zedník	1835
		Marie	žena	1834
		Petr	syn	
		Ondřej	syn	1869
		Antonie	dcera	1874
	Pejdl	Matouš	výměnkář	1807
		Marie	výměnkářka	1825
13	Dohnal	Jan	nádeník	1849
		Marie	žena	1860
		Anna	dcera	1879
	Dohnal	Matouš	výměnkář	1807
		Marie	výměnkářka	1825
14	Krejčí	Martin	chalupník	1826
		Antonie	žena	1840
		Bartoloměj	syn	1867
		Ignác	syn	1872
14	Konvalinová	Josefa	nádenice	1835
		Františka	dcera	1864

15	Černohorský	Martin	chalupník	1822
		Anna	žena	1822
		Antonín	syn	1854
		Eleonora	dcera	1861
		Jana	dcera	1864
	Černohorská	Terezie	babička	1802
16.	Kovář	Jiří	zedník	1853
		Antonie	žena	1855
		Marie	dcera	1878
	Krejčí	Antonín	nájemník	1830
		Antonie		1864
17	Kovář	Josef	nádeník	1836
		Antonie	žena	1846
		František	syn	1870
		Jan	syn	1873
		Albert	syn	1878
		Františka	dcera	1875
17	Kliner	František	nádeník	1822
		Marie	žena	1833
		Tomáš	syn	1860
		Jakub	syn	1864
		Ignác	syn	1869
18	Benda	Martin	sedlák	1834
		Antonie	žena	1841
		Jan	syn	1863
		Jakub	syn	1867
		Antonín	syn	1869
		Marie	dcera	1865
		Anna	dcera	1880
19	Bílý	Jiří	sedlák	1840
		Marie	žena	1837
		Jan	syn	1865
		Terezie	dcera	1868
	Bílý	Šimon	výměnkář	1813
		Viktorie	výměnkářka	1806
20	Klimeš	Martin	sedlák – starosta	1827
		Barbora	žena	1827
		Anna	dcera	1868
21	Kovář	Jan	nádeník	1829
		Kateřina	žena	1829
		Jakub	syn	1854
		František	syn	

21	Černohorský	Šimon Antonie	výměnkář výměnkářka	1800 1808
22	Filipská	Marie Pavel	vdova syn	1853 1878
	Černohorská	Marie	matka	1820
	Černohorská	Antonie		1863
23	Burian	Martin Antonie Marie	sedlák žena dcera	1850 1839 1878
	Krejčí	Jiří Marie	výměnkář výměnkářka	1828 1830
24	Sigmund	Václav Marie František Jan Šimon Antonín Antonie	sedlák žena syn syn syn syn dcera	1838 1841 1862 1869 1878 1880 1867
	Sigmund	Šimon Eleonora	výměnkář výměnkářka	1803 1813
	Fialová	Františka	děvečka	1853
	Zvina	Ludvík	pacholek	1865
25	Čamra	Tomáš Františka Marie	sedlák žena dcera	1840 1840 1864
	Čamra	Jakub	výměnkář	1806
26	Nechvátal	Ignác Marie František Marie	nádeník žena syn dcera	1850 1856 1880 1878
	Nechvátal	Jakub	otec	1818
	Nechvátalová	Anna	sestra	1860
27	Zlatuška	Jakub Eleonora	kovář žena	1835 1837
	Buchtová	Františka	děvečka	1853
28	Matějka	Josef Marie Bartoloměj	chalupník žena bratr	1849 1852 1855
	Matějka	Jan	výměnkář	1794
	Matějková	Marie	výměnkářka	1806

29	Simandl	Matěj	sedlák	1845
		Antonie	žena	1851
		Ondřej	syn	1873
		Josefa	dcera	1870
		Marie	dcera	1876
30	Konvalín	Matouš	nádeník	1834
		Josefa	žena	1834
		Ludvík	syn	1860
		Tomáš	syn	1876
	Benda	Josef		1806
	Bendová	Antonie		1832
	31	Chalupa	Josef	krejčí
Marie			žena	1839
Zlomek		Jakub	nájemník – chalupník	1834
		Josefa	žena	1828
		Jan	syn	1862
		Leopold	syn	1863
		Marie	dcera	1859
		Františka	dcera	1868
		Antonie	dcera	1872
Krotký		František	nájemník	1840
32		Chalupa	Jan	sedlák
	Anna		žena	1855
33	Benda	Jakub	sedlák	1820
		Jana	žena	1830
		Jan	syn – myslivec	1853
		František	syn	1865
		Cecilie	dcera	1869
		Jana	dcera	1873
		Františka	dcera	1862
		Coufal	Šimon	výměnkář
	Coufalová	Františka	výměnkářka	1808
	Bendová	Amálie	dcera od syna	1880
34	Vítová	Rozálie	vdova – nádenice	1824
		Josef	syn	1853
		Jiří	syn	1870
		Jana	dcera	1857
		Antonie	dcera	1860
		Petronila	dcera	1862
		Majdalena	dcera	1865
		Bajgl	Antonín	nájemník – chalupník
		Marie	žena	1826
		Jan	syn	1854
		Karel	syn	1867

35 Hájenka

Veverka	Tomáš	hajný	1842
	Marie	žena	1845
	Ignác	syn	1878

Starosta: Klimeš Martin

Počet obyvatel v roce 1880 celkem:	207
Z toho mužů:	109
Z toho žen:	98

Založení sboru dobrovolných hasičů

Zakládání hasičských sborů vyplynulo z nutnosti obrany proti požárům a živelným pohromám. V dávných dobách obrana proti požárům neexistovala. Pokud došlo k požáru shořela zpravidla celá vesnice. Určitý pokrok nastal v 18. století za císaře Josefa II. Císařským patentem byly stanoveny povinnosti při hašení přizpůsobené místním poměrům. Stále však chyběl jednotný systém.

Až v roce 1874 se v Brně konal 1. sjezd českého hasičstva a začalo zakládání dobrovolných hasičských sborů. První hasičské sbory v našem kraji byly založeny: Rok: 1887 Hostim, 1888 Martinkov, 1890 Nové Syrovice, 1893 Bližkovice, 1894 Velký Dešov, 1897 Jakubov, 1899 Moravské Budějovice (český sbor, již dříve byl založen sbor německý).

V roce 1896 vznikl sloučením Moravskobudějovicka a Jemnicka nový politický okres Moravské Budějovice. V roce 1898 byla na župní valné hromadě v Hostimi založena hasičská župa moravskobudějovická. V roce založení měla župa 17 sborů. Historické prameny o založení hasičského sboru v Dědicích jsou rozporné. Podle ústních podání pamětníků a útržkovitých písemných záznamů ničím nedoložených byl hasičský sbor založen z iniciativy místních občanů pravděpodobně v roce 1891. Žádná zakládací listina ani evidence členů se nedochovaly a pravděpodobně ani neexistovaly. Zakládající členové nadšení pro hasičskou činnost byli zaměřeni čistě prakticky a s nějakou evidencí si starosti nedělali. Na založení sboru se podílelo asi 12 občanů. Prvním starostou sboru byl Ondřej Sušický, náměstkem František Benda.

Z písemného materiálu se zachovala pouze neúplná pokladní kniha. Jakákoli evidence a zápisy až do 30. let chybí. Pouze v župní knize „Župy moravskobudějovické“ z 30. let je zápis o „Sboru dobrovolných hasičů v Dědicích“, v němž se uvádí, že sbor byl přijat do župy v roce 1898.

Doložená je ruční zápřahová stříkačka zakoupená v roce 1893 od firmy Smékal ze sbírky mezi členy a z darů. Stříkačka sloužila jako jediná technika až do roku 1945, kdy byla zakoupena stříkačka motorová. Dnes je uložena ve zbrojnici jako historický exponát a je plně funkční.

Začátky sboru byly obtížné, přesto však činnost vykazovala již od počátku dobrou úroveň. V 1. světové válce museli narukovat všichni muži do 50 let. Narukovat musel i starosta sboru Ondřej Sušický, který byl v roce 1914 už starostou obce. V tomto období byla činnost sboru značně ochromena. Jeden člen sboru se z války nevrátil.

První poválečná léta byl sbor velmi chudý, členové neměli pořádné vybavení, ale i přes všechny potíže hasiči svou činnost postupně zlepšovali a během 20. a 30. let dosáhli dobré úrovně.

Stavba železniční trati Moravské Budějovice – Jemnice

Stavba železniční trati z Moravských Budějovic do Jemnice se bezprostředně dotkla i obce Dědice a některých občanů přes jejichž pozemky byla trať vedena.

Nejstarší projekt na zřízení železničního spojení v našem kraji byl předložen v roce 1888 a počítal s železniční tratí Moravské Budějovice – Jemnice – Dačice. Tento plán se neuskutečnil a další návrh podaný v roce 1894 počítal už jen s tratí z Moravských Budějovic do Jemnice o délce necelých 21 kilometrů.

Žádost o koncesi na stavbu podali svobodný pán Alfréd Wražda z Kunvaldu majitel panství Police, starosta města Jemnice Josef Augusta, jemnický notář Dr. Bedřich Heidler a vrchní správce knížecího panství v Budkově Eduard Lahoda. Koncesi povolilo ministerstvo železnic ve Vídni 9. září 1894.

Stavbu prováděla firma Eduard Gross a spol. – stavební podnikatelství ve Vídni. Hlavním stavbyvedoucím byl Ing. Holenia ve Vídni, přímo na stavbě byli tři stavbyvedoucí: Leonardo Albertini, Pietro Corvelini a Giovanni Betta. Na trati pracovalo několik tisíc dělníků, které firma najímala z celého Rakousko-Uherska. Jedinými pracovními pomůckami byly krumpáč a lopata. Dělníci bydleli v provizorních barácích bez jakéhokoli sociálního zázemí, neměli ani sprchy, ani teplou vodu, věci, které se dnes zdají samozřejmé. U Dědic stál jeden takový dřevěný barák u lesa „Na bařinkách“, v místě dnešního hřiště. Po dokončení stavby byl zbořen a odklizen. Podle starších pamětníků se tam ještě dlouho poté říkalo „za barákem“. Jak běžel čas, všechny události, které se k této stavbě vážou, upadly v zapomenutí a dnešní generace už o tom neví vůbec nic.

Stavba postupovala podle projektu od Mor. Budějovic směrem k Jemnici. Protože stavitelé měli málo času, museli jednat s vlastníky pozemků bezprostředně před zahájením prací. Přípomínka k vedení trati bylo dost, někteří hospodáři nechtěli, aby trať vedla přes jejich pozemek a tak se musela někdy i měnit trasa a to působilo stavitelům značné problémy. Přesto nebylo možno vyhovět všem požadavkům. V Dědicích šetřil připomínky občanů c.k. soudní příručí Dr. Jan Zadražil. S každým vlastníkem pozemku byly sepsány dva protokoly „Nález vyvlastňovací“ a „Odškodňovací nález“. Na základě výsledků šetření bylo podle tehdy platných ceníků vypláceno odškodné, do něhož se započítávala výměra půdy, náhrada na osivo, hnojení, případně ovocné stromy. Například za 1 čtvereční sáh půdy ve 3. třídě se platila náhrada 28 krejcarů, za rozdělení pozemku 3-6 zlatých (podle výměry), za nucenou objížďku 1-2 zlaté.

Starostové zúčastněných obcí obdrželi tiskopis „Protokol o stavbě“, kde je popsána celá trať s připomínkami starostů obcí a majitelů pozemků, včetně vyřízení těchto připomínek. Tento protokol byl doručen obecní radě v Dědicích na základě šetření ze dne 28. ledna 1895.

Od zastávky v Jackově směrem k Dědicím protínala trať katastry čtyř obcí, Jackova, Krnčic, Nových Syrovic a Dědic. Katastrálním územím obce Dědice vedla trať v délce 2,3 km, avšak pozemky dědicových domkařů se nacházely i v katastru Nových Syrovic v km 5,9-6,7. 22 domkařů zde obhospodařovalo 49 parcel, obdělávaných většinou ručně; dodnes se zde říká V kopaninách. Průměrná výměra těchto políček byla 800 čtverečních sáhů, to je 2900 m². Projektovaná trať dělila tato políčka na dvě části, nebylo možné se jim vyhnout. Někteří

majitelé požadovali, aby trať vedla až po hraniční cestě rozdělující pozemky Nových Syrovic, Jackova a Dědic, což by znamenala posunutí asi o 250 m oproti projektu.

To však nebylo technicky proveditelné a tak se majitelé pozemků museli smířit s daným stavem. Aby se mohli dostat k pozemkům, museli stavitelé zařídit 3 přejezdy vzdálené od sebe pouhých 200 m včetně příjezdových cest od silnice. Po pravé straně trati byla zřízena cesta široká 3m, dlouhá 800m.

Na dalším úseku trati na katastru Dědickém se už nenacházelo tolik malých parcel, proto i jednání s majiteli bylo jednodušší. Trať zde většinou vedla po krajích parcel. V úseku 7,4-7,6 km, na bývalém Klimšově pozemku byla zřízena železniční stanice Dědice. Podle původního návrhu byla v Dědicích plánována jen zastávka osobního vlaku. Na žádost představitelů obce a doporučení jednoho z koncesionářů stavby Eduarda Lahody, vrchního správce panství knížete Lichtensteina v Budkově, byla zastávka rozšířena na nakládací a vykládací stanici. Nádražní budova byla postavena podle tehdejších drážních předpisů. Byla vystavěna jako přízemní, měla čekárnu, před čekárnou přístřešek proti dešti, kancelář pro osobní i nákladní dopravu a dvoupokojový byt staničního zřízence. Stranou staniční budovy byly postaveny veřejné záchody, skladiště pro nářadí a materiál a útulek drážních dělníků. Tehdejší předpisy pamatovaly na všechno. Příjezd vlaku se zpočátku ohlašoval nádražním zvonem, později bylo toto opatření zrušeno.

Nakládce a vykládce sloužila jedna slepá kolej v délce asi 60 m s 20 m dlouhou nakládací a vykládací rampou. Stavbu koleje a rampy provedla sama dodavatelská firma, stavba budov byla zadána místním řemeslníkům.

Provoz na trati byl slavnostně zahájen 8. listopadu 1896. Při zahájení provozu na trati byl uveden do funkce první přednosta stanice v Dědicích Jan Šváb, který se s rodinou přistěhoval z Koryčan v okrese Kyjov. Jeho dcera Ernestina Švábová zde prodávala jízdenky a vyřizovala nákladní listy.

V roce 1900 byl Jan Šváb přeložen na jinou stanici a současně zde byla zrušena funkce přednosta. Dál zde měl být jen zřízencec. Železničním zřízencem a zároveň traťmistrem byl ustanoven Vojtěch Kopecký, který zde byl až do odchodu do penze v roce 1933. Po něm zde nastoupil Jakub Kuchař, který se sem přistěhoval z Mor. Budějovic. Po jeho odchodu do penze v roce 1947 sem nastoupil Alois Kuchař jako pochůzkář, jeho manželka Marie Kuchařová prodávala jízdenky a vyřizovala nákladní listy.

V roce 1973 byla stanice zrušena, nakládací kolej snesena a zůstala zde jen zastávka osobního vlaku.

Dědice na začátku 20. století

V roce 1900 se konalo sčítání lidu. Dědice tehdy čítaly 200 obyvatel, 38 domů a 44 bytů. Starostou byl Ondřej Sušický.

Obyvatelstvo obce v roce 1900 (okresní archiv)

<u>Č.p.</u>	<u>Majitel – bydlení</u>		<u>počet osob</u>
1	Černohorský Martin	rolník	5
2	Coufalová Marie	vdova	4
3	Navrátil František	domkař	5
4	Šuckrdle Jakub	nádeník	8
5	Šuckrdle František	rolník	10
6	Štumfol Jiří	rolník	5

7	Krejčí Jan	domkař	2
8	Janoušek Josef	domkař	3
9	Sušický Ondřej	hostinský	4
9	Sapík Jakub	nádeník	3
10	Filipský Jakub	rolník	6
11	Daňhel Jakub	zedník	4
12	Pejdl Ondřej	domkař	3
13	Sapík Jakub	domkař	3
14	Krejčí Ignác	domkař	5
15	Černohorský Antonín	domkař	3
16	Kovář Jiří	zedník	6
17	Kašík Alois	krejčí	3
18	Benda Martin	rolník	6
19	Bílý Jiří	rolník	3
20	Klimesh Martin	rolník	3
21	Kovář Jakub	zedník	4
22	Dohnal Jan	nádeník	4
23	Sigmund František	rolník	6
24	Sigmund Václav	rolník	9
25	Bílý Jan	rolník	6
25	Čamra Tomáš	výměnkář	2
26	Nechvátal Ignác	nádeník	7
27	Obecní kovárna		
	Nevoral Bartoloměj	kovář	6
28	Matějka Josef	domkař	9
29	Simandl Matěj	rolník	5
30	Konvalín Ludvík	domkař	5
31	Chalupa Josef	krejčí	2
32	Chalupa Jan	domkař	6
33	Benda František	rolník	8
34	Švejda František	domkař	3
35	Panská hájenka		
	Svoboda Antonín	hajný	9
36	Zlomek Jan	domkař	5
37	Nádraží		
	Šváb Jan	traťmistr	3
38	Obecní pastouška		
	Dohnal Jan	obecní sluha	5

Založení školy v Dědicích

Významnou událostí veřejného života v Dědicích na začátku 20. století bylo postavení školy a zahájení školní výuky v roce 1903.

Odedávna navštěvovaly dědické děti obecnou školu ve Velkém Újezdě, kam byly Dědice přifařeny. Kolem roku 1830 se vyučovalo exkurendně, do vsi docházeli učitelé z Velkého Újezda několikrát v týdnu. Vyučovalo se v chalupě č. 15 – u Antonína Černohorského. Tento způsob vyučování však byl zrušen, stávalo se totiž, že učitel při špatném počasí se do vsi vůbec nedostal a děti musely dál docházet do Velkého Újezda. Posledním učitelem, který takto do vsi docházel, byl učitel Chvátal z Újezda, který později přešel do Bačkovic.

O zřízení samostatné školy v Dědicích uvažovali zdejší občané již dlouho, nutnou potřebu školy uznávali hlavně rodiče, kteří měli děti školou povinné. Do Újezda je to 4 km a cesta, zvláště v zimě nebo za deštivého počasí bývala často neschůdná. Každodenní docházka tak byla zvláště pro malé děti velmi obtížná. Rodiče nechtíc, aby děti školu zanedbávaly, byli nuceni je vyprovázet a večer pro ně znovu přijít, někdy museli malé děti i nést.

První podnět k postavení školy byl dán za starostování Martina Klimše z čísla 19. V roce 1888 bylo potřeba postavit novou pastoušku, protože stará, která stávala na návsi za zvoničkou (v místě dnešního kostela) už byla zchátralá a bylo nutné ji zbourat. Nová pastouška byla stavěna na konci vsi po pravé straně silnice směrem na Jemnici (dnes č. 39). Bylo navrženo, že by se mohla postavit budova větší, v níž by se dala zřídit škola. Stavbu prováděl zednický mistr Svoboda z Mor. Budějovic. Pomáhali mu místní občané a hlavně starosta Klimeš. Mezitím však byl zvolen nový starosta a stalo se, že započaté dílo nebylo dokončeno. Pastouška pak byla postavena na jiném místě, v rokli dál za vesnicí (dnes zde stojí dům č. 12). Započatá stavba zůstala pak několik let nedokončena a pomalu chátrala. Až v roce 1902 ji od obce koupil za 900 zl. Václav Sigmund z čísla 24 a přestavěl ji na hospodářskou usedlost (dnes číslo 39).

Mezitím počet dětí velkoújezdské školy se zvyšoval a dosáhl takového čísla, že bylo nutno pomýšlet nato, zda by se škola neměla rozšířit z dvojtřídní na trojtřídní. Na zasedání školní rady 11. března 1900 vystoupil zástupce školní rady z Dědic Jan Chalupa, že zastupitelstvo obce Dědice uvažuje o podání žádosti o zřízení samostatné jednotřídní školy v Dědicích. 31. března 1901 se obecní zastupitelstvo protokolárně usneslo na podání žádosti o stavbu školy. Žádost byla vyřízena výnosem c.k. zemské školní rady ze dne 20. listopadu 1901. Po schválení stavebního místa, stavebního plánu a rozpočtu bylo c.k. okresní školní radou vydáno povolení ke stavbě. Stavbu provedl v roce 1902 stavitel Ludvík Kovář z Dačic. Stavba trvala jeden rok. 28. července 1903 byla stavba úředně schválena a výnosem ze dne 7. srpna 1903 dovolila c.k. zemská školní rada otevřít školu ve školním roce 1903-04. 30. srpna se konalo slavnostní vysvěcení školy za účasti starosty obce Ondřeje Sušického, který měl hlavní zásluhu na zřízení školy a c.k. školního inspektora Jana Funtíčka z Moravských Budějovic. Vysvěcení se zúčastnily školní děti a mnoho občanů. Slavností svěcení vykonal farář Jan Konečný z Velkého Újezda.

Prozatímním správcem školy byl ustanoven učitel z Blížkovic František Fojt. Ode dne 1. prosince 1903 byl jmenován definitivním správcem.

Řídící učitelé dědické školy

1902 – 1914	František Fojt
1914 – 1918	Eleonora Růžičková
1918 – 1928	František Fojt
1928 – 1933	Václav Brychta
1933 – 1950	Petr Hotař
1950 – 1955	Božena Veverková
1955 – 1956	Josef Hruža
1956 – 1975	Josef Petřů

V roce 1975 byla škola pro malý počet žáků zrušena.

Přehled dalších událostí začátku 20. století

V počátku nového století vzrostl v obci stavební ruch. Kromě již popsané školy byly v letech 1900 až 1910 postaveny dva nové domy č.p. 41 – majitel Simandl Martin a č.p. 42 – majitel Konvalina Tomáš. V této době byla postavena také hasičská zbrojnice, později byla několikrát přestavována. Od druhé poloviny 19. století a v počátku 20. století byly v okolí obce stavěny kříže, většinou u cest, jako díkuvzdání nebo jako připomínka nějaké události. Ve směr všechny jsou železné s kamenným podstavcem.

U silnice směrem na Rácovice:

Kříž Štumfolův rok nezjištěn

Zlatuškův z roku 1890

U silnice na Budkov stával původně dřevěný kříž, v 50. letech 20. století už byl uhnulý a spadl. Byl nahrazen železným křížem. Stáří původního kříže nezjištěno. Další kříž u silnice u Budkova, Klimšův – Sušických z roku 1888.

U cesty do Kojatic kříž Vodičkův (rok nezjištěn)

Na křižovatce do Syrovic kamenný kříž

Bendův z roku 1915. U silnice do Moravských Budějovic před Borovým, kříž Dohnalův.

U silnice do Nových Syrovic za Mikálkou stával původně dřevěný kříž (stáří nezjištěno), dnes už neexistující

29. června 1905 postihla ves velká bouře, která způsobila velké škody na polích.

1. listopadu 1907 vznikl velký požár v domě číslo 39, vyhořela polovina domu.

Zima 1909 byla velice tuhá, sníh ležel dlouho do jara, vznikly velké škody na polích.

V roce 1910 byl ve všech školách a veřejných budovách zaveden požární řád závazný pro všechny občany. Požární řád byl zaveden i ve zdejší škole.

V roce 1911 byly v obci živnosti:

Hostinec v čísle 9 – Sušický, obchod se smíšeným zbožím v čísle 22 – U Dohnalů, kovář v čísle 27 – Nevoral.

Od roku 1896 byla v Dědicích zřízena poštovní sběrna jako pobočka poštovního úřadu v Moravských Budějovicích. Spojení sběrný s poštovním úřadem bylo pravidelně denně zajišťováno vlakem. Poštovní sběrna byla zřízena v čísle 23, přijímala psaní, peníze a zásilky a rovněž došlé zásilky občanům doručovala. Funkci poštovního zřizence zastával František Sigmund z čísla 23. Po roce 1919 dostával za službu měsíčně 83 korun.

V měsíci lednu 1911 bylo provedeno sčítání lidu podle stavu k 31. 12. 1910

Č.p.	Majitel domu (bydlící)	celkem	muži	ženy
1	Černohorský Antonín	5	2	3
2	Benda Antonín	7	5	2
3	Navrátil František	4	2	2
4	Navrátil František	neobydleno		
5	Šuckrdle František	5	2	3
6	Štumfolová Eleonora	5	2	3
7	Ambrož František	3	1	2
8	Janoušek Josef	5	3	2
9	Sušický Ondřej	6	4	2
10	Filipský Jakub	5	3	2
11	Daňhel Jakub	5	2	3
12	Pejdl Ondřej	5	3	2
13	Sapík Jakub	6	4	2
14	Krejčí Aloisie	4	1	3
15	Černohorský Antonín	2	1	1
16	Kovář Jiří	5	3	2
17	Benda Martin			
	Kašík Alois	3	1	2
18	Benda Martin	7	4	3
19	Bílý Jan	7	5	2
20	Klimeš Martin	neobydleno		
21	Kovář Jakub	4	1	3
22	Dohnal Jan	3	2	1
23	Sigmund František	7	4	3
24	Sigmund Václav	7	5	2
25	Čamra Tomáš			
	Bílý Jan	5	4	1
26	Nechvátal Ignác	3	2	1
27	Obecní kovárna			
	Nevoral Bartoloměj	6	2	4
28	Matějka Josef	7	4	3
29	Novotný Josef	3	2	1
30	Konvalín Ludvík	4	2	2
31	Chalupa Josef	5	2	3
32	Chalupa Jan	5	3	2
33	Benda František	8	4	4
34	Švejdová Anna	3	2	1
35	Hájenka			
	Svoboda Antonín	3	1	2
36	Zlomek Jan	4	2	2
37	Nádraží			
	Kopecký Vojtěch	9	4	5
38	Obecní pastouška			
	Daňhel Jan	3	2	1
39	Sigmund Václav	neobydleno		
40	Škola			
	Fojt František	2	1	1

41	Simandl Martin	2	1	1
42	Konvalina Tomáš	6	1	5

První světová válka a doba poválečná

Válečné události postihly i naši obec. Všichni muži ve věku od 18 do 50 let museli narukovat na frontu, mezi nimi i starosta obce Ondřej Sušický a řídící učitel František Fojt. Po dobu nepřítomnosti od roku 1914 do roku 1918 zastupovala řídícího učitele učitelka Eleonora Růžičková z Velkého Újezda. Někteří se vrátili až několik let po válce a prošli celou ruskou frontu až do Vladivostoku a nazpět. Jiní zase prožili válku na italské frontě a v Alpách. Z italské fronty se nevrátil jeden místní občan Šimon Sigmund.

Doma zůstali jen starci, ženy a děti i oni však těžce nesli válečné útrapy. Byl zrekvírován dobytek i obilí a potraviny, zaveden lístkový systém (na cukr, mouku, tuky, tabák), peníze znehodnoceny, všeobecný nedostatek všeho.

Po skončení války a vyhlášení samostatné Československé republiky 28. října 1918 se v celé republice konaly slavnosti. I v Dědicích se konala oslava k vyhlášení samostatnosti dne 8. listopadu ve škole. Slavnostní projev přednesl správce školy František Fojt.

Na počest vyhlášení samostatnosti byly v celé republice vysazovány lípy svobody. V Dědicích bylo 4. května 1919 na návsi u kapličky, za hojně účasti občanů a školní mládeže, vysazeno 16 lip.

Správce školy František Fojt přednesl slavnostní projev, školní děti zazpívaly národní hymny.

Obec na počátku republiky

16. června 1919 se konaly obecní volby. Starostou byl zvolen Ondřej Sušický, první radní, František Benda z č. 33, druhý radní Václav Dohnal z č. 11.

Zaměstnání a služby v roce 1920

14 rolníků
 20 domkařů
 1 obchod smíšeným zbožím – U Dohnalů č. 22 (obchod zrušen v roce 1928)
 Trafika u Matějků č. 28
 Hostinec u Sušických č. 9
 Poštovní sběrna v č. 23
 1 železniční zřízenec
 1 cestář
 1 kovář
 1 hajný
 1 učitel jednotřídní školy

Obvodní lékař v Moravských Budějovicích
 Nejbližší nemocnice ve Znojmě
 Poštovní úřad v Moravských Budějovicích
 Telegraf v Moravských Budějovicích

Výměra pozemků v roce 1920

Celková výměra: 404 ha 48a

Z toho:

polí	213 ha 24a
luk	26 ha 36 a
zahrad	4 ha 6 a
pastvin	18 ha 38 a
lesů	127 ha 2 a
rybníků	0 ha 22 a
zastavěné plochy	2 ha 67 a
neplodné půdy	12 ha 48 a

Názvy tratí v roce 1920

Na dílech	Na skalkách
Za žlaby	Pod brodky
U dubiny	Pode vsí
V liští	Na souších
Na haltýřích	Za humny
Na pískovatých	Na křivánkách
Na vrchách	V německých
V úžlabých	Na nivce
U německých	Na čtvrtkách
Pod křížem	Na postlánkách
Na bařinkách	Na pastvištích
U rybníka	
Na tále	
V kopečku	
Za Bílovými	
Na lázích	

Obyvatelstvo obce Dědice v roce 1921

Počet obyvatel:	192
z toho: mužů	94
žen	98
Počet domů	42

<u>Č.p.</u>	<u>Majitel – bydlící</u>		<u>Pojmenování po domě</u>
1	Černohorská Marie	rolnice	„U Ambrůžků“
2	Benda Antonín	rolník	„U Šteflů“
3	Navrátil Bartoloměj	domkař	
4	Výměnek č. 5	neobydleno	
5	Šuckrdle Jakub	rolník	
6	Štumfol František	rolník	„U Štumfolů ve čtvrtce“
7	Ambrož František	domkař	
8	Janoušek Josef	domkař	

9	Sušický Ondřej	rolník	„V hospodě“
10	Filipský Matěj	rolník	„U Mejzků“
11	Dohnal Václav	domkař	
12	Pejdl Ondřej	domkař	
13	Sapík Antonín	domkař	
14	Krejčí Aloisie	domkařka	„U Kadleců“
15	Strnad Josef	domkař	„U Svobodů“
16	Kovář Václav	domkař	„U potoka“
17	Benda Jakub		
	Kašík Alois	krejčí	
18	Benda Jakub	rolník	„U Štumfolů v domě“
19	Bílý Jan	rolník	„U Tesařů“
20	Sušická Anna	neobydleno	„U Klimšů“
21	Žák František	domkař	„U Nevoralů“
22	Dohnal Jan	domkař	
23	Bílý Klement	rolník	„U Novotnů“ „U Sigmundů“ „Na poště“
24	Vodička Josef	rolník	„U Sigmundů v domě“
25	Bílý Jan	rolník	„U Čamrů“
26	Nechvátal Ignác	domkař	
27	Obecní kovárna		
	Řiháček Petr	kovář	
28	Matějka František	domkař	
29	Novotný Josef	rolník	„U Simandlů“
30	Konvalín Ludvík	domkař	„U Truhlářů“
31	Chalupa Josef	domkař	„U Krejčů“
32	Chalupa Martin	rolník	
33	Benda František	rolník	„U Hájnů“
34	Fujdl Vojtěch	domkař	„U Švejdů“
35	Hájenka		
	Svoboda Jan	hajný	
36	Zlomek Gracián	domkař	
37	Železniční stanice		
	Kopecký Vojtěch	železniční zřízenec	
38	Obecní domek		„Ve špitále“
	Bajgl Antonín	nádeník	
39	Sigmund Václav	rolník	„U Němců“
40	Škola		
	Fojt František	správce školy	
41	Simandl Martin	průvodčí vlaku	
42	Konvalina Tomáš	domkař	

Podle zákona o obecních kronikách z r. 1920 má každá obec povinnost vést obecní kroniku. Tento zákon se začal realizovat v počátku 20. let a podle něj i obec Dědice založila svou kroniku, která je vedena od roku 1922 a obsahuje dnes již 3 ucelené svazky a další se píše.

Tímto končí přehled dějin obce Dědice od 14. století do roku 1921.

Sepsal kronikář Václav Nesiba v roce 2007

Prameny:

Jakub Bílý: Výběr z díla

Jakub Bílý: Památka na svěcení Sociálně zdravotního ústavu Kongregace Milosrdných sester
III. řádu sv. Františka ve Velkém Újezdě 1937

Kolektiv autorů: Moravskobudějovicko, Jemnicko

Školní kronika

Kojatická kronika

Stavební protokol stavby železniční trati Mor. Budějovice – Jemnice z r. 1895

Okresní archiv v Třebíči